

De geschiedenis van een theatermonument

De Bourlaschouwburg in Antwerpen staat er al een paar jaar verlaten bij. Terwijl op hoog niveau geruzied wordt over de bestemming van het gebouw, is het langzaam aan het aftakelen. N.a.v. het 150-jarige jubileum schetst Alex Mallems de geschiedenis van dit statige gebouw, en vroeg scenograaf John Bogaerts naar zijn indrukken.

Aan de Comedieplaats, tussen de Arenbergstraat en het Theaterplein, ligt de Bourla-schouwburg er desolaat-verlaten bij. In 1980 ondernam het KNS-gezelschap immers zijn "laatste verhuis-tocht naar de hoop en naar bredere horizonten" (1) — lees naar de nieuwe Stadsschouwburg. De 'Bourla' paste zijn naam aan aan de geschiedenis: van 'Koninklijke Franse Schouwburg/(Grand) Théâtre Royal Français' naar 'Stedelijke Schouwburg/Théâtre Communal' tot 'Koninklijke Nederlandse Schouwburg'; in de volksmond de 'Royal' de 'Franse Comedie', de 'Franse Comood', de 'Franse Opera', of 'den ouden KNS'. Het zijn evenveel namen die in Antwerpen leven voor eenzelfde gebouw. Het wijst op een rijke traditie, op een verbondenheid ook, met de stad en vooral met het publiek.

De Bourla-schouwburg bestaat dit jaar 150 jaar. Eerder toevallig viel ons oog op een gedenkplaat aan de gevel: "P.B. Bourla stadsbouwmeester 1783-1866, ontwerper van deze schouwburg, ingehuldigd ten jare 1834." 150 jaar, bijna zo oud als België. Mins- tens aanleiding voor een soort viering in dit Peter Benoit-jaar, zou je denken? Ging zijn oratorium *De Schelde* hier b.v. niet in première op 22 februari 1869? De Stad Antwerpen zit

wellicht nog met de miljardenkater van zijn prestigieuze Stadsschouwburg en plaatst de 'oude KNS' liever niet in de spotlights. Belang heeft men daar op dit moment trouwens alles-behalve bij: achter de roestende hek- kens aan de hoofdingang worden de natte herfstbladeren en andere rotzooi niet eens weggekeerd. Het gebouw zelf takelt zienderogen af. Gelukkig is de 'Bourla' een geklasseerd monument, anders zou de slopershamer wel eens kunnen dreigen. Dezelfde slopershamer die de andere prachtige 'Koninklijke Nederlandse Schouwburg' aan de Kipdorpbbrug in 1960 met de grond gelijk maakte.

Tapissierspand

Het terrein aan de Comedieplaats (tot 1853 de Schouwburgplaetse) heeft een eeuwenoude theatertraditie die begint in 1553: het bouwjaar van het Tapissierspand. Deze veilingshalle

voornamelijk voor tapijten werd vanaf 1709-1712 reeds als publiek theater ingericht. Het werd toen vooral gebruikt door de armenalmoezeniers die er liefdadigheidsvoorstellingen organiseerden. In 1753 wordt het door brand vernielde 16e eeuwse pand heropgebouwd met een nieuwe zaal (architect E. Baets). Het Tapissierspand bleef tot 1829 hét theatercentrum van Antwerpen. Het Vlaamse toneel komt er echter nauwelijks aan bod. Vanaf de Oostenrijkse bezettingsperiode genoten de Franse en Italiaanse opera's er immers de voorkeur. Onder het Frans bewind promoveert het Tapissierspand tot 'Grand Théâtre', Willem I verleent het in 1816 de eretitel 'Théâtre Royal'. Ondertussen was het uitgegroeid tot een centrum van quasi uitsluitend Frans cultuurleven.

In 1829 neemt de Stad Antwerpen het Tapissierspand over voor de rondesom van 30.000 Gulden. Het wordt onmiddellijk afgebroken om plaats te maken voor een nieuw prestigieus schouwburggebouw naar de plannen van stadsbouwmeester Pierre Bruno

Bourlaschouwburg